

Forslag til Finanslov for 2020

(Naalakkersuisoq for Finanser og Nordisk Samarbejde)

Forelæggelsesnotat

(Naalakkersuisoq for Finanser og Nordisk Samarbejde)

1. behandling

På vegne af Naalakkersuisut fremsætter jeg hermed Forslag til Finanslov for 2020.

Anden finanslov i denne valgperiode

Det er Naalakkersuisuts faste mål, at udgifter og indtægter i finansloven for 2020 skal holdes i balance i finanslovsperioden 2020-2023. Det indebærer, at der i finansloven skal være et positivt drifts- og anlægsresultat, det såkaldte DA-resultat, for den samlede 4-årige periode, som finansloven opererer med.

Forslaget til finanslov for 2020 udviser et DA-overskud på 6,6 mio. kr. i 2020. Hvis udlån medtages i opgørelsen udviser forslaget til finanslov for 2020 et drifts-, anlægs- og udlånsresultat, det såkaldte DAU-resultat, i form af et overskud på 16,1 mio. kr. i 2020.

For den samlede finanslovsperiode 2020-2023 udviser forslaget til finanslov for 2020 et DA-overskud på 1,7 mio. kr., hvorfor Naalakkersuisuts mål om balance mellem udgifter og indtægter i finanslovsperioden er opfyldt. Det viser dog samtidig, at der ikke er økonomisk råderum til at øge driftsudgifterne.

Ønsker om øgede bevillinger til særlige områder eller tiltag vil derfor kræve, at der tilføres finansiering ved omprioritering fra konkrete bevillinger eller ved øgede indtægter. Ansvaret for at anvise en sådan finansiering bør man påtage sig såvel i Inatsisartut som i Naalakkersuisut.

En afbalanceret prioritering af bevillinger bør også medtage verdensmålene for bæredygtig udvikling. Verdensmålene er vor tids største globale sprog for udvikling, og handler om tværgående indsatser og velorganiseret udvikling. Grundlæggende er målene en ramme, der indeholder målsætninger med tilhørende indikatorer, der skal sikre reel og systematisk opfølgning med det formål at formalisere og opnå resultater. Fremover bør verdensmålene således kunne afspejles i bevillinger i finansloven til gavn for den samlede nationale udvikling.

Arbejdet med verdensmålene vil blandt andet blive understøttet af en kommende digital platform for årlig opfølgning på målenes globale og nationale indikatorer. Opfølgningen på

disse målsætninger vil være med til at definere den fremtidige prioriteringsproces i forbindelse med finansloven.

Den økonomiske situation

Bloktilskuddet fra den danske stat udgør fortsat en betydelig andel af vort lands økonomi. Det har i en årrække været en politisk målsætning at nedbringe denne andel med henblik på at øge vores økonomiske selvårenhed og derved lægge grundlaget for økonomisk selvstændighed. For at nå målet om økonomisk selvårenhed er det nødvendigt at fastholde en fortsat økonomisk vækst, som er større end den årlige regulering af bloktilskuddet. Herved nedbringes bloktilskuddets andel af samfundsøkonomien. I perioden 2003-2017 er det lykkedes at nedbringe bloktilskuddets andel af landets samlede økonomi fra 30 til 20 procent. Denne positive tendens skal vi derfor styrke og fastholde, også i de kommende år.

Det er ligeledes nødvendigt at fastholde en økonomisk kurs, som begrænser og på sigt helt fjerner samfundets langsigtede økonomiske holdbarhedsproblemer. Dette er en løbende proces, idet holdbarhedsproblemerne ikke kan løses på én gang. Naalakkersuisut har derfor fortsat fokus på dette område og vil også fremover fremsætte forslag, som kan fastholde disse bestræbelser. Der skal i denne forbindelse mindes om, at der allerede er vedtaget en række tiltag, som samlet har til formål at forbedre den offentlige økonomi på blandt andet pensionsbeskatningsområdet, på området vedrørende det offentliges udgifts- og lånestyring og for så vidt angår ressourcerentebeskatning fra fiskeriet.

Fremtidens vækst skal primært ske i den private sektor. Ønsker om serviceforbedringer og flere offentlige ydelser må derfor bygge på en øget produktivitet - og hvor det ikke er muligt på besparelser og omrokeringer - i hele den offentlige sektor.

Dette ligger i direkte forlængelse af de seneste finanslovsaftaler. Partierne bag aftalerne har således særligt lagt vægt på, at der så vidt muligt bør stilles krav til produktivitetsforbedringer for selvstyret og kommunerne i den økonomiske politik. Dette gælder ikke mindst udgifterne på finansloven til den offentlige sektor, uanset om der er tale om selvstyrets egne udgifter eller udgifter på finansloven til kommunernes drift.

Økonomisk Råd forventer i rådets netop offentliggjorte prognose en økonomisk vækst på 2,2 % i 2019 og 3,0 % i 2020. Væksten er således fortsat høj. I de kommende år forventes anlæggelsen af de nye lufthavne at understøtte en fortsat høj økonomisk vækst.

Der rapporteres i en række sektorer om udbredt mangel på faglært arbejdskraft, og det er en udfordring at undgå, at denne arbejdskraftmangel fører til ukontrollerede udgifts- og lønstigninger i såvel den private som den offentlige sektor. I de seneste kvartaler har der været en fremgang i folketallet, herunder personer født uden for Grønland, som overvejende kan indgå i arbejdsstyrken meget hurtigt, men det er i sig selv ikke nok til at løse op for udfordringerne. Det er derfor fortsat nødvendigt at have betydeligt fokus på at få aktiveret den alt for store gruppe af unge, som hverken er i beskæftigelse eller under uddannelse. Naalakkersuisut vil derfor søge at eliminere flaskehalse i uddannelsessystemet, blandt andet gennem byggeri af kollegier og fremsættelse af et forslag til lærlingelov for at skabe øget kapacitet på blandt andet erhvervsuddannelserne.

Det er derfor også væsentligt, at vi fremadrettet tager stilling til, hvordan vi sikrer, at flere unge forlader folkeskolen med resultater og kundskaber, der kan bringe dem videre i uddannelsessystemet. Vi har i mange år diskuteret mulige indsatser, der kan bidrage til

løsning af dette problem. Der er dog fortsat for mange unge, der ikke kommer godt videre i uddannelsessystemet. Tiden er derfor inde til at få sat fokus på konkrete resultater frem for indsatserne i sig selv. Det er derfor vigtigt at sikre, at vi arbejder resultatorienteret og – som i tilfældet med verdensmålene – sikrer en konkret og konsekvent opfølgning på de resultater, der skabes. Til dette formål bør vi skabe et system, hvor kommunerne, der er ansvarlige for folkeskoleområdet, har fokus på de samme resultater. Vi ved at økonomiske incitamenter er effektive, når det drejer sig om at skabe det nødvendige fokus. Hensigten er ikke at straffe eller true men at sikre fokus på det væsentlige. Det væsentlige er at skabe resultater.

Prioriteringer i finanslovsforslaget

I forslaget til finanslov for 2020 har det været nødvendigt at foretage en meget stram prioritering for at opnå den nødvendige balance mellem indtægter og udgifter.

Det følger blandt andet af, at indgåelse af en ny offentlig overenskomst med SIK og den demografiske udvikling medførte et basisbudget for finanslovsforslaget med et betydeligt underskud for den samlede finanslovsperiode 2020-2023.

For at opnå balance mellem indtægter og udgifter har det været nødvendigt at pris- og lønregulere drifts- og tilskudsbevillingerne med en reduceret sats i forslaget til finanslov for 2020, så der tages reel stilling til reguleringens størrelse. Dette har resulteret i en budgetforbedring på over 50 mio. kr. årligt.

Desuden har det været nødvendigt at foretage en række udgiftsreducerende tiltag. Det indebærer blandt andet, at bevillingerne til kompetenceudviklingskurser og Majoriaq er nedsat med henholdsvis 4 og 8,5 mio. kr. årligt. Disse bevillingsnedsættelser skal ses i forhold til den gode konjunkturudvikling og deraf følgende lave ledighed, som reducerer behovet for tiltagene.

Endvidere er der foretaget en nedsættelse af bevillingerne til erhvervstilskudsordninger på i alt 2,2 mio. kr. årligt, hvilket er på baggrund af den gode konjunkturudvikling og ud fra ønsket om at skabe en mere selv bærende økonomi, som ikke i så stort omfang er afhængig af erhvervstilskud. Desuden gælder der i forbindelse med aftalen med den danske stat omkring finansiering af lufthavnsudvidelserne i Nuuk og Ilulissat, at der er oprettet en pulje på 220 mio. kr. med det formål at fremme erhvervsprojekter i Grønland. Der er således stadig væsentlige og udvidede muligheder for støtte af bæredygtige erhverv.

Det er væsentligt, at der kan foretages prioriteringer til gode for borgerne på tværs af det offentlige. Der er på nuværende tidspunkt en høj økonomisk aktivitet og dermed øgede skatteindtægter i både selvstyret og kommunerne. I denne forbindelse er bevillingen til kommunernes bloktilskud nedsat med 11,2 mio. kr. årligt fra 2020 som en del af finansieringen.

Førnævnte tiltag har været nødvendige for at opnå den nødvendige balance mellem indtægter og udgifter, men også for at finansiere udgifter til nye tiltag i finanslovsforslaget.

Udgifter til nye tiltag omfatter blandt andet, at der er afsat 3 mio. kr. i 2020 og 6 mio. kr. i 2021 til finansiering af Grønlands bidrag til fjeldskredsundersøgelser, som det besluttet at foretage efter naturkatastrofen i Karratfjorden i juni 2017. Den efterfølgende afrapportering

fra GEUS af risiko for alvorlige fjeldskred i Grønland har påvist, at der er 18 kritiske lokaliteter med alvorlig risiko for fjeldskred, der kræver yderligere undersøgelser for at fastlægge risikoen nærmere, hvilket bevillingen skal anvendes til.

Sundhedsvæsenet er tilført 10 mio. kr. årligt fra 2020 til somatisk patientbehandling i udlandet. Det er dermed en videreførelse af forhøjelsen af bevillingen i 2019. Forhøjelsen af bevillingen er som følge af en fortsat stigning i antallet af patientbehandlinger på Rigshospitalet i Danmark. Der forventes ikke en nedgang i antallet af patientbehandlinger i de kommende år. Desuden er der afsat midler til oprettelse af en fælles alarmcentral for Grønland. I dag er det kun politiet, som har et kontaktnummer, hvorimod sundhedsvæsenet og brandvæsenet har et nummer for hver lokalitet. Etablering af en fælles alarmcentral har til hensigt at forbedre borgernes mulighed for i akutte situationer hurtigt at komme i forbindelse med akutberedskaberne, herunder når de befinder sig uden for deres eget lokalområde.

For uddannelsesområdet gælder der, at KTI i Sisimiut er tilført midler til driften af en arktisk maskinmesteruddannelse, hvilket blandt andet har været et ønske fra virksomhederne i fiskerierhvervet.

Anlægsområdet er tilført i alt 40 mio. kr. i 2020 og 2021 til havne og kajanlæg. Midlerne er tilført med henblik på anlæggelse af en ny havn i Uummannaq. Desuden er sundhedsvæsenet tilført 12 mio. kr. i 2020, som skal anvendes til projektering af en ny sengefløj til Dronning Ingrid's Hospital og et patienthotel i tilknytning til hospitalet.

På denne efterårssamling fremsætter Naalakkersuisut lovforslag om forbedring af alderspensionen ved at gøre det mere attraktivt for alderspensionister at være aktive på arbejdsmarkedet. I finanslovsforslaget er der afsat 13,5 mio. kr. årligt til finansiering af tiltaget. Desuden fremsætter Naalakkersuisut lovforslag om indførelse af et beskæftigelsesfradrag i 2020, der vil gøre det mere attraktivt at være i beskæftigelse for personer med lav- og mellemindkomster, som vil opleve en gevinst på op til 4.100 kr. årligt. I finanslovsforslaget er der afsat 50 mio. kr. årligt til finansiering af beskæftigelsesfradraget. De to nævnte lovforslag fremsættes på baggrund af indholdet i aftale om finansloven for 2019 mellem forligspartierne.

Forventede ændringsforslag til finanslovsforslaget

Forhandlingerne om bloktilskud til kommunerne for 2020 er endnu ikke afsluttet. Til 2. eller 3. behandlingen af finanslovsforslaget forventer Naalakkersuisut at kunne fremsætte ændringsforslag til bevillingen for det kommunale bloktilskud som følge af, at der i løbet af efteråret forventes indgået en aftale om bloktilskud til kommunerne for 2020.

I finansloven for 2019 blev der afsat 20 mio. kr. i 2019 og 10 mio. kr. fra 2020 til anvendelse af Mittarfeqarfiit til reinvestering i virksomhedens anlæg, hvilket skulle medvirke til at skabe en tilstrækkelig høj grad af sikkerhed gennem udskiftning af nedslidt eller forældet materiel. Luftfartsmyndighederne har imidlertid tilkendegivet, at der er behov for yderligere midler på området. På denne baggrund har Naalakkersuisut godkendt et nyt takstcirkulære for Mittarfeqarfiit, bl.a. med henblik på at virksomhedens takster justeres for prisudviklingen.

Desuden kan der forventes fremsat ændringsforslag som følge af udmøntning af de besparelser på omkring 40 mio. kr. årligt, som er videreført fra finansloven for 2019, hvor besparelserne blev indarbejdet på baggrund af indholdet i aftale om finansloven for 2019 mellem forligspartierne. Finanslovsforhandlingerne bør særligt forholde sig til dette forhold, inden der fremsættes forslag om øgede bevillinger eller yderligere besparelser i øvrigt.

Det fremadrettede arbejde

Det er Naalakkersuisuts ambition, at der vedtages en holdbar og fremadrettet finanslov med det bredest mulige flertal. Alle partier vil derfor blive indbudt til forhandlinger om finanslovsforslaget frem mod 2. og 3. behandlingen. Det er mit indtryk, at der i Inatsisartut er stor forståelse for behovet for at sikre den langsigtede økonomiske holdbarhed, hvorfor igangsætning af nye tiltag og initiativer kræver omprioritering af midler fra andre områder.

Finanslovsforslaget forventes henvist til behandling i Finans- og Skatteudvalget, og jeg skal derfor afsluttende ønske udvalget god arbejdslyst med arbejdet med forslaget.

Med disse ord overlader jeg Naalakkersuisuts forslag til finanslov for 2020 til Inatsisartuts velvillige behandling.